Historie edukace ve vojenství.

T 1. Historie edukace ve vojenství do konce 19. století

evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
UNIVERZITA OBRANY
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Stejně jako ostatní obory humanitních věd má i edukace ve vojenství svoji historii.

Otázkou zůstává, k čemu je vůbec poznávání minulosti obecně a také v oblasti vojenské edukace.

Lze říci, že k pochopení nějakého jevu je potřebné znát jeho genezi, příčiny a okolnosti vzniku a také vývojové etapy a jejich vliv na charakter jeho proměn.

Lze konstatovat, že poznávání dějin respektive minulosti vůbec má smysl pouze tehdy jestliže nám pomáhá vyznat se lépe v přítomnosti a rozhodovat o budoucnosti.

Výše uvedená konstatování se podle mého názoru plně týkají i oblast historie edukace ve vojenství.

Další otázkou, kterou si můžeme na začátku položit kde můžeme nalézt zdroje poznání edukace ve vojenství.

Dá se říci, že je jich nepřeberné množství archivní prameny – památky starého písemnictví, různé dokumenty o armádě, zákony, nařízení, dekrety, vojenské řády a předpisy, oficiální dokumenty vojenského školství, učebnice, díla významných vojevůdců a politiků, učebnice, časopisy, práce a obrazový materiál vojenských institucí, paměti účastníků válečných konfliktů atd.

Využitelné jsou i prameny k obecným dějinám, k dějinám vojenského umění, dějin filosofie atd.

Význam poznatků z historie edukace ve vojenství:

a) Teoretický

- rozvoj vojensko-teoretického myšlení
- využití faktografického materiálu pro teoretická zobecnění

b) Praktický

- Kritické posouzení metod a prostředků edukace ve vojenství a jejich využití v současné praxi.

c) Výchovný

- ovlivnění samotné osobnosti velitele - učitele

Počátky vojenské edukace v prvobytně pospolné společnosti.

Neexistovaly války

Docházelo ke střetům mezi kmeny.

Objevuje se výchovný záměr dospělých – příprava na roli dospělého včetně používání primitivních zbraní k lovu a k obraně (ostěpy, luky atd.)

Předávání obyčejů, tradic, zkušeností ještě poměrně omezené.

Boje mezi kmeny předpokládají přípravu bojovníků – prvky vojenské výchovy ve své zárodečné podobě.

1) **Hry**
2) **Práce**
3) **Iniciace – přijímání mládeže do okruhu dospělých**

Na tomto stupni vývoje společnosti se objevují počátky vojenské výchovy, která začíná prostupovat veškerou činností převážně mužské populace primitivních lidí.

Jedná se o zárodky vojenské výchovy, která se ještě nestala relativně samostatnou oblastí výchovy.

Vojenská výchova v otrokářské společnosti.

Vzniká stát, který plní své funkce – vnitřní a vnější – obrana státu, ale i výboje k získání území a kořisti.

Zároveň vznikají i války jako společenský jev a také armáda a vojenství.

Charakteristický rys vojenství – ve válkách – především boj muže proti muži z bezprostřední blízkosti kde se uplatňovala především tělesná síla a obratnost.

Zbraně – kopí, oštěp, luk, prak, sekery meče, ochranná výzbroj.

Pro edukaci ve vojenství mají význam především poznatky o vojenské výchově ve starověké Spartě a v antickém Římu.

Sparta – v podstatě vojenský stát – vojenské společenství.

Život i výchova byly zaměřeny k neustálému boji, k výbojům do zahraničí a zotročování původního obyvatelstva.

Cíl výchovy – příprava fyzicky zdatného, statečného a odolného bojovníka pohrdajícího smrtí a slepě oddaného státu.

Z tohoto cíle vycházel i obsah, metody a prostředky výchovného systému.

Ucelená výchova od narození až do smrti.

Tvrdá kázeň – extrémní – porušení kázně – tvrdé tresty.

Vzdělání – pouze nezbytně nutné. Hudba a zpěv – vojenský ráz.

Vojenský výcvik – tělesná výchova, hry, výcvik jednotlivce, výcvik jednotky.

Nedocházelo k harmonickému rozvoji osobnosti. Hlavní část výchovného programu tvořila tělesná a vojenská cvičení.

Rozumová a intelektuální oblast byla rozvíjena jen v nezbytně nutné míře.

Na druhé straně je na výchovu pohlíženo jako na významnou společenskou funkci, výchova i výcvik se organizovaly ve státních ústavech. Pozornost se zaměřovala na pěstování řady pozitivních morálních a bojových vlastností.

Vojenská výchova v antickém Římě.

Různé podmínky v různých obdobích vývoje.

***Řím královský* – občanské vojsko (rodový, majetkový census)**

Základním útvarem legie.

***Řím republikánský* – období námezdného vojska – žoldnéři za plat na základě dobrovolnosti (kohorta, dříve manipulus)**

***Řím císařský* – období stálého vojska, přísaha ke službě 30.-40.let**

Vojenská výchova se v jednotlivých obdobích lišila vzhledem k působení různých faktorů.

evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
UNIVERZITA OBRANY
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Stát vždy určoval zaměření výchovy a vojenské výchovy.

Praktický utilitární ráz, vojenský duch a přísná kázeň.

Cíl – vycvičit a vychovat smělého bojovníka oddaného římskému státu a vyznačujícího se železnou vojenskou kázní.

Počátky vojenské výchovy v rodině – do 17 let.

Branná výchova mládeže – vojenská služba.

Pěstování morálně-bojových vlastností – vlastenecké city, věrnost, chrabrost.

Přísaha – nejdříve jen vojevůdci, později všichni vojáci i civilisté.

Za dominující jev římské společnosti je považována kázeň v armádě, ale i ve škole.

Důmyslný systém odměn a trestů – triumf nebo veřejné pokárání.

Za jakékoliv přestupky tvrdé tresty – závislé na charakteru přestupku. I tresty smrti – např. nesplnění rozkazu.

Nejtěžší provinění – sběhnutí, usnutí na stráži, svévolné opuštění strážního stanoviště, vzpoura, hrubá nedbalost, lživá výpověď, krádež v táboře, vzdálení se od jednotky.

Donucovacímu charakteru vojenské kázně odpovídaly i prostředky a metody výcviku a výchovy. Tvrdý dril, tuhý vojenský režim a tělesné tresty.

Tělesná příprava – hlavní náplň přípravy římské armády.

Tělesná zdatnost byla životní nezbytností bojovníka.

Vojenský výcvik – bez rozdílu věku a postavení – povinnost i zábava.

Výcvik jednotlivce – vedli převážně nižší důstojníci. Vyšší důstojníci neprocházeli speciálním školeních. Potřebné schopnosti získávali při cvičeních.

Výcvik jednotek v bojových sestavách. Gladiátorské hry.

Vojenské vzdělání v římské armádě mělo výlučně praktický ráz a mimo poznatků nezbytných pro boj nebylo rozvíjeno.

Vojenští teoretikové *Flavius Renatus Vegetius – kdo touží po míru ať připravuje válku.*

***Gaius Julius Caesar* - uvědomoval si význam psychologického činitele ve válce.**

Vojenské vzdělání není možno v té době vyčlenit jako samostatnou součást vojenské výchovy.

Obohacení vojensko-teoretického myšlení:

- **Soustavnost vojenského výcviku a požadavek znalosti vojenského umění.**
- **Respektování psychologických činitelů ve válce.**
- **Vojenská kázeň jako významný společenský jev a faktor vítězství v boji.**
- **Význam pevného vojenského režimu, prvky vlastenecké výchovy, důraz na brannou výchovu mládeže.**
- **Systém hodnocení vojáků – odměny a tresty.**

Edukace ve vojenství za feudalismu:

Asi od 6. – 8. století až do 14. století – feudální vojenství.

Charakteristická nejednotnost a roztříštěnost feudálního vojenství jako odraz hospodářské roztříštěnosti a politické rozdrobenosti.

- **Jádro ranně feudálního vojska tvořily vojenské družiny feudála a vazalů.**
- **Rozhodujícím vojskem byla těžká rytířská jízda.**
- **V období krize feudalismu (14. – 15. stol.) jsou s rozvojem výroby zaváděny palné zbraně. Místo chladných zbraní nastupuje nová kvalita.**
- **Převratné změny ve způsobech bojové činnosti.**

Z hlediska edukace ve vojenství stojí za pozornost v tomto období především rytířská výchova a vojenský odkaz husitství.

Výchova a vzdělávání za feudalismu – vliv církve, konflikt církevní a světské moci.

Výchova všech vrstev ve společnosti má teologický ráz.

Cíle výchovy - člověk slepě věřící církevním dogmatům, oddaný církvi i světské moci.

Rytířství – význačný jev středověkého vojenství.

Zvláštní vojenský stav z vazalů povinných svému pánu službou na koni. Privilegia u dvora i u církve.

Specifický druh vojenské výchovy za feudalismu.

evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
UNIVERZITA OBRANY
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Cílem rytířské výchovy bylo připravit smělého bojovníka oddaného vládci a církvi, který se vyznačoval rytířskými cnostmi.

Obsah rytířské výchovy (sedmero rytířských cností):

1. ***Jízda na koni***
2. ***Plavání***
3. ***Střelba z luku***
4. ***Šerm***
5. ***Lov***
6. ***Hra v šachy***
7. ***Veršování***

evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
UNIVERZITA OBRANY
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jednotlivé fáze výchovy - páže, panoš, rytíř – obřad pasování na rytíře.

Hlavní náplň rytířské výchovy:

a) **Tělesná výchova spojená s vojenským výcvikem – rozhodující složka přípravy – turnaje a hry.**

b) **Mravní výchova – založená na náboženství. Slib věrnosti církvi – náboženské písně zpívané v boji.**

Pěstovalo se hrdinství a statečnost, nedoceňována byla kázeň.

Vojenská kázeň rozdíly u raně feudálního vojska - knížecích družin a rytířského vojska.

Pravidla vojenské kázně zakotvená v různých řádech a regulích.

Velmi přísně trestány časté a provinění jako dezerce, přeběhnutí nebo přímá zrada. Používány kruté tresty.

Vzdělání rytířů bylo nedostatečné. Získávali většinou znalosti nezbytné pro válku – vědomosti o zbrani a ozbrojeném boji, obraně hradů atd.

Důsledný vojenský výcvik v míru.

Vojenská výchova byla jednostranná, odpovídala však společenské funkci a úloze rytířství.

Husitství (husitství.cz)

Husitské vojenství se lišilo od předcházejících. Vyplývalo to ze sociálních podmínek za jakých vznikalo a působilo husitské vojsko.

a) **Městská řemeslná výroba byla základem pro vznik nových – palných zbraní.**

b) **Celonárodní hnutí bylo podmínkou pro vznik kvalitativně nového složení husitských vojsk.**

Tyto faktory ovlivnily vznik zcela nové formy organizace a doplňování vojska a také způsoby bojové činnosti.

Vzniká polní obec (armáda ve zbrani) a domácí obec (strategická záloha, materiální a technická záloha).

Objevují se nové formy vojenské výchovy, které odráží vzniklé

Podmínky. Vychází z náboženské ideologie – čtyři pražské artikuly (1419).

Polní obec – venkovská a městská chudina (základ feudálního vojska byla šlechtická jízda). Základ dělostřelectva, jezdectva a velitelského sboru - zemanské a městské živly.

Bojovníci si byli rovni a měli právo účastnit se rozhodování.

Kvalitativně odlišné složení husitských vojsk – určovalo vojenskou strukturu. Zdroj demokratičnosti, dobrovolné ukázněnosti, jednoty velitelů a bojovníků.

Mravní výchova a prameny bojové morálky: vnitřní přesvědčení o spravedlivosti vedené války, nadšení prostých lidí – vytvoření zvláštní pospolitosti, národní cítění – proti cizákům.

Významným nástrojem mravní výchovy – kazatelé.

Uvědomělá kázeň, všichni bez ohledu na společenské postavení podléhali jednotné kázeňské pravomoci.

Za přestupky a zločiny rovněž tvrdé tresty. Za zběhnutí, zradu atd. stejně kruté tresty jako v předcházejících armádách.

Dokumenty vojenské výchovy. Žižkův vojenský řád. V podstatě kázeňský řád. Husitský chorál.

Vzdělávání:

Poprvé snaha o určité všeobecné vzdělávání na nejnižší úrovni. Lidové školy táborské komuny – čtení, psaní.

Vojenské vzdělávání – to co bylo nezbytné v boji. Neexistoval žádný systém vojenského vzdělávání. Neustálé boje, přesuny i další faktory to fakticky neumožňovaly.

Významný vojevůdce Jan Žižka – osobní zkušenosti.

Vojenský výcvik se zbraní všeobecný – dokonce i pro ženy.

Nová taktika – použití vozové hradby atd.

Vojenská výchova byla celonárodním, celospolečenským procesem.

B. Engels, který patřil k významným vojenským teoretikům označil husitské vojenství za první revoluci ve vojenství.

Edukace ve vojenství v 17. a 18. století.

Období od anglické revoluce 1640 do francouzské buržoazní revoluce 1789. Všeobecná krize feudalismu.

Z hlediska edukace – význam osvícenství. Kritika náboženské výchovy, důraz na vzdělání a osvětu, reforma školství a vzdělání.

Změny společensko-ekonomických podmínek se projevují i ve vojenství. Přechod od řemeslné výroby k manufaktuře.

Rozšíření palných zbraní a jejich zkvalitnění.

Druh zbraně	Dostřel	Rychlost střelby
arkebuza	150 m	1 rána za 2´
mušketa	200 - 300 m	1 rána za 1´
dělo	600 - 1000 m (v 18. stol. do 2 km)	1 rána za 1´

Vznik pravidelných armád. Povinné odvody, zčásti i žoldnéřský systém.

Osobnosti s nimiž jsou spojeny změny v edukaci ve vojenství a její vývoj.

Petr I., Bedřich II., Suvorov, F. J. Kinský.

V tomto období vznikají také první vojenské školy.

Petr I. Veliký (1672-1725) V roce 1725 založil akademii věd.

Provedl radikální vojenské reformy. Místo šlechtického feudálního vojska zavedl pravidelnou armádu. Zavedl vojenskou povinnost i pro nevolníky.

Zavedl jednotný systém vojenské výchovy a výcviku.

Cíl – vychovat z vojáka obránce státních zájmů a vlasti.

Oceňoval úlohu morálního činitele v boji, zdůrazňoval myšlenku vojenské cti, odvahy, statečnosti.

Vyžadoval, ukázněnost vojáků, náročnost velitelů, ale i péči o podřízené.

Voják měl právo ztěžovat si na nespravedlnost nebo výši trestu.

Na druhé straně používání tělesných trestů.

Odměny – řády, medaile ale i peněžité tresty.

Realizoval výcvik branců ve zvláštních stanicích – 500-1000 rekrutů. Počáteční fáze výcviku pod vedením nejnižších velitelů s válečnými zkušenostmi.

Při výcviku byly uplatňovány pozoruhodné zásady: názornost, postupnost a soustavnost, přiměřenost, aktivita a uvědomělost.

Petr I. Vybudoval první ruské vojenské školy.

rok založení	název školy - místo
1701	škola matematických a navigačních věd - Moskva (první reálná škola pro civilní i vojenské specialisty)
1702	vojenská ženijní škola
1705	námořní akademie - Petrohrad
1712	vojenská inženýrská škola - Moskva
1714	dělostřelecká škola
1719	vojenská inženýrská škola - Petrohrad
atd.	

Bedřich II. Veliký (1712-1786)

Pruský král – patřil ke vzdělaným vojevůdcům. Vytvořil státní aparát téměř policejního typu.

Na základě branné povinnosti vytvořil největší pravidelnou armádu v Evropě. Hospodářskou politiku státu plně podřídil vojenským zájmům.

Pruský výchovný a výcvikový systém zužoval vojenskou výchovu na pouhý proces vyrovnávání se jedince s požadavky velitele.

Cíl – vychovat vojáka plnit bezmyšlenkovitě ale přesně vojenské povinnosti, dosahujícího ve výcviku strojové dokonalosti. Pruský vojenský systém pohlížel na vojáka jako na pasivní subjekt. Nepřipouštěl jeho vlastní iniciativu.

Základní metodou výchovy a výcviku byl dril.

Vojenská výchova a výcvik prodchnuty duchem militarismu, jenž byl záměrně pěstován šlechtickými důstojníky – junkery.

Povolání důstojníka bylo monopolem šlechty. Pruský důstojník měl výjimečné postavení vůči vojákům, mohl s nimi zacházet jako s nevolníky. Byl symbolem tvrdého a náročného velitele. Jeho profesionální hodnota byla vysoká.

Kázeň – donucovací charakter, tvrdé tělesné tresty. Tzv. „ulička“.Odměny jen velmi zřídka.

Obsah výcviku – hlavně pořadová, střelecká a taktická příprava. Výcvik probíhal v táborech.

Symbol pruské armády – dril a slepá poslušnost.

evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
UNIVERZITA OBRANY
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Alexandr Vasiljevič Suvorov (1730-1800)

Suvorov byl odpůrce výchovného systém v armádě, který v té době kopíroval z větší části systém pruský.

V armádě prošel od vojína až po generála.

Vytvořil specifický národní systém výchovy a vzdělávání v ruské armádě, který byl v rozporu i s tehdejším samoděržavím v Rusku.

Za důležitý pokládal morální prvek bojové přípravy. Vojenskou výchovu založil na pozorném a lidském vztahu k vojákovi. Podporoval rozvoj rozumné iniciativy a aktivity v boji.

Snaha pěstovat sebedůvěru, vzájemnou pomoc a vlastenectví, národní čest a národní hrdost.

„*Voják je dražší než postavení – toho lze v určité době pozbýt a znovu dobýt.*“ Ústřední místo ve vojenské výchově zaujímal voják – člověk, který nebyl pouze pasivním výchovným objektem. Podporoval rozvoj rozumné iniciativy a aktivity v boji, důvtipu a pohotovosti.

Významnou náplň mravní výchovy tvořila vlastenecká výchova.

Národní hrdost, lásku k vlasti a touhu bojovat za její slávu považoval Suvorov za nejsilnější pohnutky bojové činnosti. Vojákům často připomínal jejich národní čest, kterou měli projevit nikoliv planým vlastenčením, ale v boji.

Zajímavé byly jeho názory na vojenskou kázeň a udělování odměn a trestů. Odsuzoval krutost trestů. Vyjádřil názor, že: *„Přiměřený vojenský trest, spojený s jasným a krátkým vysvětlením přestupku, se více dotkne čestného vojáka než tvrdost, která přivádí vojáka až k zoufalství.*“

Za hlavní nástroj vojenské výchovy považoval velitele. Za hlavní povinnosti velitele považoval: znalost vlastností podřízených, uspokojování potřeb vojáků, vytvoření srdečných vztahů, naučit vojáky tomu co vyžaduje služební zařazení atd.

Ze všeho nejvíce si cenil osobního příkladu důstojníka. Výchovnou roli osobního příkladu demonstroval na sobě a na příkladech z minulosti.

Při přípravě vojáků a jednotek prosazoval jednotu výcviku a výchovy. Správně organizovaný a zajímavý výcvik považoval za důležitý prostředek výchovy morálně bojových hodnot vojáků.

Snažil se dosáhnout toho, aby se podmínky při výcviku co nejvíce podobaly bojovým podmínkám tak, aby „*cvičení byla bitva bez krveprolití*.“

Značnou pozornost věnoval Suvorov metodice vojenského výcviku, kde respektoval následující:

- **názornost výcviku**
- **postupnost výcviku ve všech druzích výcviku – od jednoduššího ke složitějšímu, od lehčího k těžšímu**
- **aktivitu a uvědomělost výcviku – každý důstojník i voják měl pochopit smysl své činnosti**
- **trvalost výcviku – každý nový poznatek musel být upevněn procvičením**

František Josef Kinský (1739-1805)

Patřil k prvním českým vojenským pedagogům.

Studoval v rytířské akademii ve Vídni a na Karlově univerzitě v Praze (práva, přírodní vědy a matematiku). Vstoupil dobrovolně do armády, v níž dosáhl nejvyšších hodností a funkcí.

Jako ředitel vojenské akademie ve Vídeňském novém městě reorganizoval rakouské vojenské školství.

Patřil také mezi české národní buditele. Buditelskou činnost spojoval s výchovně vzdělávací prací.

Kinský představoval největšího teoretika i praktika vojenské pedagogiky v oboru vojenského školství a výchovy šlechtické mládeže v 18. století.

Své zkušenosti a názory na výchovu shrnul v několika pracích:

- ***Připomenutí jednoho Čecha k důležitému předmětu - 1773***
- ***O hofmistrech – 1776***
- ***Něco pro světové brance – 1786***
- ***Obecné zásady veřejné a zvláště vojenské výchovy 1787 atd.***

Kinský pojímal výchovu jako plánovité vedení žáků k rozvoji duševních i tělesných schopností směřujících zvláště k mravnímu zdokonalení.

Výchovný cíl odvozoval z potřeb doby i země a zaměřoval jej k tomu, co je užitečné pro život. Cílem bylo vychovat člověka, který přináší užitek vlasti, sobě i jiným.

Na základě respektování jednoty fyzické i psychické stránky osobnosti dělí výchovné působení na dvě části:

- ***na tělesnou výchovu*** **– ve vojenské akademii rozvíjel různé formy – vojenské cviky, šerm, plavání, jízdu na koni, tanec a hry. Důraz na tělesnou výchovu nebyl samozřejmostí. Tehdejší nové školní řády například zakazovaly hry, koupání, bruslení atd.**

- ***na mravní výchovu*** **– v širším slova smyslu do ní zahrnuje vše mimo tělesné výchovy. V užším slova smyslu chápe mravní výchovu jako formování mravního charakteru na náboženském základě.**

Kinského výchovný systém byl prostoupen národním duchem. K jeho vytváření volil v období silných germanizačních tendencí jako nejúčinnější prostředek mateřský jazyk a národní historii.

V předvojenské a vojenské výchově šlechtické mládeže rozlišoval dvě formy:

a) ***soukromou*** **– výchova v rodinném prostředí – podle Kinského měla být ukončena v 18 letech, dále měla následovat rok předvojenská výchova „v otcově domě“ a potom nástup na vojenskou službu.**

b) ***speciální vojenskou*** **(ve vojenském internátě) Budoucí důstojníci – šlechtici byli vychováváni od 8 nebo 9 let ve vojenské akademii. Kinský rozděloval své žáky do jednotlivých tříd nikoliv podle věku, ale podle individuálních schopností.**

Kinský přináší a praktikuje nové metody a prostředky výchovy. Značnou pozornost věnoval také kázeňské praxi.

U každého přestupku vyžadoval zkoumání všech okolností jeho spáchání a vyloučení bolestivých a ponižujících trestů.

Odmítal kolektivní tresty. Pokud to bylo možné, požadoval místo trestu dát možnost k nápravě přestupku.

Svérázné je také Kinského pojetí odměn – různé prémie, poskytování výhod, slovní pochvaly, povýšení, udělení součásti vojenské výstroje, učebních pomůcek, uměleckých předmětů atd.

Dodržoval zásadu – odměny jsou určeny pouze těm, kdo udělají více než je jejich povinností. Názor: *„dobrá paměť a nadání nemají být předmětem chvály, protože nejsou žákovou zásluhou“*.

Za významný výchovný prostředek považoval režim. Ve výchově uplatňoval také sociálně pedagogické hledisko – vliv sociálního prostředí, rozvoj sociálního cítění, poznání potřeb vzájemné závislosti lidí atd.

Stejně jako většina ostatních předchůdců uplatňoval ve výchově utilitaristické hledisko. Žák má v souladu s cílem výchovy zvládnout vědomosti a dovednosti v takovém rozsahu, který by mohl uplatnit v životě.

Úkoly vyučování podle Kinského:

1) **vštípit vědomosti a dovednosti nezbytné pro život**

2) **vytvořit správné pojmy a nesprávné odstranit**

3) **vést žáky k samostatnosti**

Učitelský sbor ve vojenské akademii vedl k tomu, aby důsledně uplatňoval zásady:

- ***názornosti*** **ve všech vyučovaných předmětech (portréty, rytiny, mapy, modely, aktivní názornost spojená s praxí – fyzikální přístroje, práce v dílnách, na poli atd.)**
- ***samostatnosti*** **– tato zásada se měla uplatňovat nejen při práci, ale především v intelektuální oblasti – ukládání úkolů, poskytování podnětů a příležitostí k samostatné myšlenkové činnosti**
- ***přiměřenosti a individuálního přístupu*** **– vyučovací metody, počet hodin a ostatní požadavky na žáky měly být přizpůsobeny individuálním rozdílům a věku žáků. Žáky nerozděloval do tříd podle věku, ale podle individuálních schopností, slabším přidělоval pomocníky – monitory.**

Vysoké požadavky kladl Kinský na osobnost učitele a vychovatele.

Za velmi důležité považoval odborně pedagogické a všeobecné vzdělání.

Mimo životních zkušeností a praxe zdůrazňoval znalost pedagogiky, psychologie, etiky, logiky, ovládání cizích jazyků.

Pedagogické způsobilosti a taktu vychovatele si cenil více než jeho vědomostí.

F. J. Kinský byl ve své době největším teoretikem i praktikem vojenské pedagogiky v oblasti vojenského školství.

Učební plán vojenské akademie ve Vídeňském Novém Městě na počátku 60. let 19. století

Předmět	Počet hodin týdně			
	1.r.	2.r.	3.r.	4.r.
Náboženství	1	1	1	1
Filosofická průprava	3	-	-	-
Řečnictví, voj.stilistika	3	3	3	-
Francouzština	3	3	3	4
Italština	-	-	1,5	3
čeština	-	-	1,5	3
Maďarština	-	-	1,5	3
Matematika, mechanika aj.	7,5	7,5	-	-
Fysika	-	3	4,5	-
Zeměpis	3	-	-	-
Dějepis	3	3	-	-
Kreslení	2	2	2	-
Situační kresba	6	6	6	4
Zeměměřičství	-	1,5	-	-
Právo (soukr.,voj. aj.)	-	1,5	1,5	3
Služební řády	3	4,5	3	10,5
Nauka o zbraních	-	-	3	1,5
Zákopnictví, opevňování	-	-	3	3
Civilní stavitelství	-	-	3	-
Tělocvik	2	2	2	2
Šerm	2	4	4	2
Jízda na koni	-	-	6	6
Tanec	2	2	2	2
Od 1.4. do 31.8. navíc 6 hod. výcviku a 3 hod. plavání				

esf evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁ

Přehled vyučovaných předmětů na československé akademii ve školním roce 1938-1939 a počet hodin týdně [1] podle jednotlivých specializací

Předmět	pěchota	letectvo	jezdectvo	ženij. vojsko	telegr. vojsko
Vojenský výcvik [2)]	26	12	21	12	11
Všeobecná taktika	3	3	3	3	3
Chemický výcvik	1	1	1	1	1
Spoj. služba	2	3	2	2	-
Nauka o terénu	3	1,5	3	2	3
Válečné dějiny	1	2	1	1	1
Organizace	1	1	1	1	1
Úprava terénu	1	1	1	-	1
Intend. služba	1	1	1	1	1
Zdravotní služba	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Těl. výchova	2	3	1,5	1,5	2
Matematika	1	3	1	2	3
Balistika	1	2	1	-	-
Chemická technologie	-	1	-	-	-
Konstrukce zbraní	-	1	-	-	-
Vojenský zeměpis	-	2	-	-	-
Fyzika	-	3	-	1,5	1
Němčina	-	3	-	-	-
Francouzština	-	3	-	-	-
Jízda koňmo	-	-	4	2	2
Hipologie	-	-	1	-	-
Deskriptivní geometrie	-	-	-	1	-
Zvl.ženijní výcvik	-	-	-	13	-
Zvl.telegrafní výcvik	-	-	-	-	13

[1)] Uvedené údaje ukazují přibližný týdenní průměr, v průběhu roku se počet vyučovacích hodin některých předmětů měnil.

[2)] Do vojenského výcviku patřily předměty: pořadový výcvik, bojový a polní výcvik, nauka o střelbě, výcvik ve střelbě, vojenské zpravodajství a další.

Carl von Clausewitz (1780-1831)

Patří k nejvýznamnějším představitelům vojensko-teoretického myšlení. Byl německým vlastencem a patřil ke skupině pruských vojenských reformátorů. Objasnil podstatu války, dokázal, že válka je nástrojem politiky, že s politikou úzce souvisí a pramení z ní. Jeho konstatování - válka je pokračování politiky jinými prostředky. Vojenské jevy chápal ve vzájemných souvislostech a vývoji.

Jeho hlavní dílo – *O válce* patří k základním dílům zabývajícím se vojenskou teorií. Ve svých dílech řešil i řadu vojensko-pedagogických a psychologických problémů.

1. **Poukázal na vztah fyzických a morálních činitelů ve válce**

2. **Pochopil hodnotu a význam mravních činitelů ve válce a v systému vojenské výchovy**

Za hlavní mravní síly považoval:

a) **vlohy vojevůdce**

b) válečnickou cnost armády

c) vlastenecký duch

a) ***Vlohy vojevůdce***

- **harmonické spojení sil – odvaha, rozum, nejvíce si cenil rozumové složky.**
- **schopnost správného úsudku i za nejobtížnějších bojových podmínek (nebezpečí, nejistota, nahodilost)**
- **ostražitost a kritičnost myšlení**
- **smělost**

(vše většinou ukazoval na příkladech historie, převážně z působení Napoleona)

Značný význam přikládal Clausewitz vzdělání vojevůdců. Vojevůdce má být vzděláván kromě jiného především myšlenkovými směry. Zdůrazňoval nutnost psychologického přístupu k podřízeným. V této souvislosti provedl pozoruhodnou analýzu rozdílů národní povahy Němců a Francouzů, popsal jednotlivé temperamenty a charakterové vlastnosti vojáků, úlohu rozumu, citů a vůle ve válce.

b) válečnická cnost armády

Válečnickou cnost považuje za nejvýznamnější mravní sílu ve válce, k níž počítá – statečnost, smělost, udatnost, obratnost, otužilost, úctu a důvěru k velitelům, stavovské uvědomění vojáka, pocit příslušnosti ke zbrani atd. Zdroj těchto cností spatřuje v ustavičné bojové činnosti vystupňované až k nejvyššímu úsilí čehož se může dosáhnout jen ve válce pod vedením velkých vojevůdců, mohou se udržet (nikoliv získat) i v míru

c) vlastenecký duch

Vycházel z předpokladů, že bojující strany mohou používat stejných nebo podobných prostředků v bojové činnosti, potom připadá vlasteneckému duch velká úloha – nadšení, zanícení, horlivosti, víře

Clausewitz jako jeden z prvních autorů zdůraznil morální hodnoty a psychické vlastnosti, jejichž nositelem je vojevůdce, vojsko a národ. Žádnému z těchto fenoménů nepřikládal rozhodující význam a zdůrazňoval jejich stejnou důležitost.

Měl zkušenosti i z pedagogické činnosti. V letech 1818-1830 působil na vojenské akademii v Berlíně a po určitý čas i jako její ředitel.